

☆ NAGY FUVAROS ZSINAGÓGA ☆

HETILAP

2022. AUGUSZTUS 12. PÉNTEK 5782. ÁV 15. XVIII. ÉVSZÁM 44.

EMBERBARÁT

VÁETCHÁNÁN HOGYAN SZERESSÜK ISTENT?

SMÁ JISZRAÉL

VÁETCHÁNÁN

A judaizmus legnevezetesebb imája az eheti pársából származik. Smá Jiszraél, háSém Elohénu háSém echád. „Halljad, Izrael, az Örökkévaló, a mi Istenünk, az Örökkévaló egyetlenegy!” (5Móz. 4:6) „Szeresd az Örökkévalót, Istenedet – folytatódik a vers – egész szíveddel, egész lelkeddel és minden meoddal!” Rási, a nagy bibliakommentátor az utolsó félmondatot – „minden meoddal” – így értelmezi: „minden erőforrásod bevetésével”, azaz például az összes pénzünkkel. Ez persze felveti a kérdést: ha már elhangzott a parancs, hogy szeressük az Örökkévalót „egész lelkünkkel” – ami a kommentárok szerint azt jelenti, hogy akár az életünket is kész kell legyünk feláldozni az Örökkévalóért –, miért következik utána még ez a földies parancs a pénzről? Ha egyszer kész vagyunk az életünket adni az Örökkévalóért, a pénzünk nemde csekélyke dolog ahhoz képest? Rási szerint bizony vannak olyanok, akik a pénzt többre értékelik az életüknél is. Az ilyeneknek mondatott, hogy szeressék az Örökkévalót teljes vagyonukkal is.

JERUZSÁLEM KOTEL

SMÁ JISZRAÉL (HALLJAD IZRAEL)

RAJ TAMÁS RABBI

A zsidó közösség legfőbb imáját, a Smá Jiszraélt Mózes mondta el először, hiszen ott olvasható az a Tórában, közismert első szakasza Mózes ötödik könyve hatodik fejezetében. A hagyomány azonban még régebbinek tartja. Amikor Jákob halála előtt összehívta fiait, megkérdezte tőlük, továbbra is követni fogjátok-e az én hitemet és hagyományaimat. Ők egyöntetűen így válaszoltak: „Halljad Izrael, apánk (ez volt Jákob második neve), az Örökkévaló a mi Istenünk,

(nem csak a tied), az Örökkévaló egyetlenegy!”. Az imádság fenti, első mondata 6 szóból áll. A második mondatot csendesen mondjuk, kivéve jom kipurkor, az engesztelőnapon, amikor ezt is hangosan énekeljük. Ez a második mondat szintén hat szó. S ez nem véletlen, hiszen a hatos szám az ókori zsidóságban a világot jelenti. A hat fő irányt (felfelé, lefelé, jobbra, balra, előttem és mögöttem), vagyis a három dimenziót.

Nagyfuvaros Zsinagóga Centenárium

HETISZAKASZ

VÁETCHÁNÁN

Ezen a héten a Váetchánán szidróját – heti szakaszát – olvassák a zsinagógában. Jelentése: „És esdekeltem”. Mózes könyörgött az Ő...valóhoz, hogy átkelhessen Jordánon, láthassa a szép országot, az Ígéret földjét és bevezethesse oda népét, élhessen ott. A válasz kemény, mivel vétkezett, a Meribáh vizénél, mikor a pörlekedés hevében kétszer sújtott a sziklára, így fakasztott vizet. A Piszga hegy csúcsáról láthatta a szép országot, de nem léphetett földjére. A szidra bővelkedik szép gondolatokban. „Vigyázzatok tehát nagyon magatokra. Az életetekre, az egészségetekre” (IV. fejt. 15. v.) Bölcsseink e mondat alapján alkották meg az egészségvédő szabályokat. „Ismertesd meg azokat (a törvényeket) gyermekeiddel és gyermekeid gyermekeivel” (IV. fejt. 9.) Fontos parancsolat a következő nemzedék, a szár ne veszítse el szellemi kapcsolatát a gyökérrel és adja át tapasztalatait gyermekeinek, a virágnak. Ez a kötelességre intés a Devárim könyvében végigvonuló mondanivaló. E heti szakasz ismétli meg a Tíz parancsolatot; nem mindenütt szó szerint, kb. 14 helyen találunk eltérést, kissé magyarázóbb, bővebb, mint a Jitró szidra szövege. Az egyik leglényegesebb eltérés a szombattal kapcsolatos. A második könyvében az „emlékezzél a szombat napjára”, e heti szidróban az „őrizd meg a szombat napját” szöveg olvasható. Bölcsseink szerint a Szináj hegyénél egyszerre hallották a két szót Izrael gyermekei. Mert mindkét értelmezést meg kell tartani. Emlékezz és szenteld meg a pozitív Micvákat (parancsolatokat): jelenti a gyertyagyújtást, az imákat, a három lakomát, a boráldást. Az őrizd meg a tiltó rendelkezéseket jelzi pl. a munkavégzés tilalmát, a hordás-vivés tilalmát, a városon kívüli hosszú út, a tűzgyújtás tilalmát. E két megközelítés biztosítja a szombat nyugalmát, a pihenést.

E gazdag szidróban hangzik el a legfontosabb imánkká vált mondat, a Semá Jiszráél, a Halljad Izrael és az azt követő Váá háftá az imádkozás parancsa. „Szeresd az Ő...valót, a te Istenedet egész szíveddel, egész lelkeddel és egész erőddel!” Szó szerint utasít minket, hogy ezen igéket naponta kétszer, este és reggel mondjuk el. **EGYETLEN HELY A TÓRÁBAN, AHOL IMA KÖTELEZETTSÉGRŐL NEM UTALÁS, HANEM RENDELKEZÉS SZEREPEL.**

DEUTSCH GÁBOR

Váetchánán hetiszakaszban található a Smá ima első része: „Szeresd az Örökkévalót, a te Istenedet, egész szíveddel, egész lelkeddel és minden tehetségeddel” (5Mózes 6:5). Felmerül a kérdés, valójában hogyan kell szeretni az Örökkévalót? A Talmud (Jomá 86a) erre a szakaszra hivatkozva megállapítja, hogy olyan módon kell viselkednünk, ami szeretetet vált ki a Világ Ura iránt. Tórát kell tanulnunk (az Örökkévalónak az életre vonatkozó útmutatásait), valamint szolgálunk kell a tóratudósokat.

Ez utóbbi talán furcsán hangzik a mai generáció számára, értelme a következő: ha bölcs és mintaértékű életet élő emberek közelségében vagyunk, ez segíthet saját életvezetésünk alakításában. Legyünk becsületesek az üzleti életben és beszéljünk udvariasan másokkal. Így az emberek azt fogják mondani: „Szerencsés az az apa, aki Tórát tanított neki. Szerencsés a tanítója, aki Tórára oktatta őt. Nézd, milyen szépek a szokásai, mennyire helyénvalók a cselekedetei e tóratanulónak.” Ha azonban valaki bár Tórát tanul, támogatja a tóratudósokat, de nem becsületes az üzleti ügyeiben és nem beszél udvariasan másokkal, mit mondanak róla az emberek: „Milyen szomorú, hogy ez az ember Tórát tanult.

Zelig Pliskin rabbi

Nagyfuvaros Zsinagóga Centenárium

HETI SZIDRA

Kölcsönös szeretet

„Szeresd az Örökkévalót, a te Istenedet, egész szíveddel, egész lelkeddel és teljes erődből. Maradjanak a szívedben azok az igék, amelyeket ma parancsolok neked. Ismételd azokat fiaid előtt és beszélj azokról, akár otthon vagy, akár úton jársz, akár lefekszel, akár felkelsz. Kösd azokat jelként a kezedre és legyenek fejdíszként homlokodon. Ird azokat házad ajtófélfáira és kapuira” (5. MÓZES, 6,5-10). A Smá Jiszrólhoz, a naponta többször elmondott imához kapcsolódó mondatok valójában a zsidó nevelés alapjait fejezik ki: Nevezetesen a tfilint (jel kezeden és homlokodon), a mezuzát („írd... házad ajtófélfáira”) és a gyerekek tanításának kötelezettségét („ismételd azokat fiaid előtt”). Az Örökkévalót szeretni – annyi, mint vágyódni Isten közelségére. „Amint a szarvas vágyódik a friss vizekre, úgy vágyódik a lelkem utánad, Istenem” – írta a zsoltáros király, Dávid (Zsolt. 42). Lucatto ezzel a verssel hozza összefüggésbe a Tóra parancsát Isten szeretetére. Néhányan kétségüket fejezték ki azzal kapcsolatban, hogyan lehet parancsba adni, hogy valakit szeressenek? Hiszen ez az ember legbensőbb érzése. A sztrettini rebbe híres volt arról, hogy mindenre tudott egy olyan amulettet adni, aminek segítségével, a hozzá tanácsért forduló hívek, könnyebben megoldhatták problémáikat. Egy hitsorsos abban kérte tanácsát, miként tudná Istent kellően, előírás szerűen szeretni? – Erre csak egyetlen „amulett” létezik – mondta a rebbe – ha szereted zsidó testvéreidet, azáltal szereted Istent is. A „teljes szíveddel” kifejezés Talmud szerinti értelmezésben azt jelenti, hogy mindkét Ösztönnel. A zsidó felfogás úgy tartja, hogy az ember cselekedeteit az ösztönei irányítják. A Rossz Ösztön az emberben eredendően benne lakozik, születése pillanatától kezdve jelen van, a Jó Ösztön viszont csak 13 éves korában keletkezik, amikor Bár-Micva lesz. A Rossz Ösztönnek, ily módon, előnye van, amit nem könnyű leküzdeni. De hogyan lehet Istent mindkét ösztönnel egyaránt szolgálni? – vetődik fel a kérdés. Többek között úgy, hogy az ember a jó ösztöneinek aláveti a rossz ösztönét. Epstein rabbi, a Torá Tmimá szerzője, szerint lehetséges, hogy a Jó Ösztön (a 613 parancsolatból) a cselekvő parancsolatokra értendő (248), míg a Rossz Ösztönt a tiltó micvák (365) fejezik ki. A „teljes lelkeddel” – a Talmud-bölcsek megfogalmazásában – úgy értendő: még ha el is veszi lelkedet, vagy olyan megpróbáltatás elé állít, hogy fel kell áldozni életedet. A talmudi legenda szerint rabbi Akibát a rómaiak kegyetlenül megkínózták, mielőtt kivégezték volna. Testét vasgereblyével „fésülték”, miközben ő a Smá Jiszráélt mondta. Tanítványai elszörnyülködve látták mindezt, s megkérdezték, hogy' bírja a szenvedést. - Egész életemben azon voltam, hogy legalább egyszer módomban legyen az „egész lelkeddel” parancsát betartani, ami azt jelenti hogy „ha el is veszi lelkedet”. Most, hogy arra érédesültem, hogy betarthatom – egy szavam nem lehet. S ajkán a Smá imával halt meg (Bráchot, 61). A Smá ima keletkezése – Bölcseink szerint – Jákob halálához fűződik. Az ósapa, közeledni érezvén halálát, elbúcsúzott a fiaitól és megáldotta őket, de élt a gyanúperrel és azt mondta nekik: „Nehogy aztán halálom után idegen istent imádjatok!” Azok erre válaszolták: „Halljad Izrael (ez Jákob másik neve is volt), az Örökkévaló Istenünk egyetlenegy. Nincs mitől tartanod, a te Istened, a mi Istenünk is, az Egyetlen, a Láthatatlan”.

Nagyfuvaros Zsinagóga Centenárium

Jákob erre, örömeiben, de halkán azt suttogta: Áldva legyen nagyra becsült királysága mindörökké! Rabbi Lévi ehhez hozzáteszi, hogy ez a párbeszéd ma is él, a Smá Jiszróél mai értelmezése is az: Halljad (apánk) Izrael!

Amit örökül hagytál nekünk, érvényes most is: „Az Örökkévaló Istenünk egyetlen egy!” (Midrás Dvárim rábbá, 2, 35). „És teljes erődből” – minden vagyondból, mondják a Bölcsék. Ha valakitől, jótékony célra, pénzt kérnek és ettől nem zárkózik el, ez annak a jele, hogy Istent minden erejével szereti- állítja egy haszid bölcselő. A Talmud külön említi a szívet és az erőt, mármint az anyagiakat, hogy megkülönböztesse azokat, akiknek a pénz fontosabb, mint a lélek, azoktól, akik nem így gondolkoznak. Mággid reb Zuszjához, tanítványához, küldte reb Smelkét. (Tudni kell, hogy Zuszja egész életében koldusszegény volt, s élete sem volt irigylésre méltó.) Még hogy hozzám küldött a Mester! Hiszen ezt a kérdést egy olyan embernek kell feltenni, akivel valami rossz történt, Isten őrizz, szerencsétlenség ért. Mi közöm ehhez? Velem soha semmi rossz nem történt, amióta csak élek. Honnan tudhatnám én, miként kell a rosszat is jó szívvel fogadni?

Ekkor értette meg reb Smelke, miért küldte a Mester őt Zuszjához. „Nem azért kedvelt és választott ki az Örökkévaló benneteket, mert számosabbak vagytok, mint a többi népek, hiszen ti éppen a legkevesebben vagytok mind között... Hanem, mivel szeret benneteket az Örökkévaló és meg akarja tartani az esküt, amelyet őseiteknek esküdött... Tudd, hogy az Örökkévaló a te Istened; ő az Isten, a hűséges Isten, aki megtartja a szövetséget azokkal, akik őt szeretik és követik parancsolatait, ezer nemzedékig...” (uo. 7, 7-10). Rási unokája, Smuél ben Meir (Rásbám) ezt a következőképpen kommentálja: Azt mondhatók, ha az Örökkévaló az ősatyáknak tett esküt megtartja, minek betartani a parancsolatokat? Hiszen az eskü mindenképpen kötelezi őt, ennél fogva be is tartja, amit ígért. Igen ám, de arra nem kötelezte magát, hogy mikor. Most vagy máskor. Csak annyit mond, hogy „ezer nemzedékig”, vagyis lehet, hogy egy későbbi nemzedéknek. Így aztán, ha mi nem tartjuk magunkat a Szerződés szövegéhez, az Örökkévaló is halaszthatja későbbre... „ezer nemzedékig”.

Naftali Krausz

Fontos parancsolat a következő nemzedék, a szár ne veszítse el szellemi kapcsolatát a gyökérrel és adja át tapasztalatait gyermekeinek, a virágnak. Ez a kötelességre intés a Dövórim könyvében végigvonuló mondanivaló. Az e heti szakasz ismétli meg a tíz parancsolatot; nem mindenütt szó szerint, kb. 14 helyen találunk eltérést, kissé magyarázóbb, bővebb, mint a Jitró szidra szövege. Az egyik leglényegesebb eltérés a szombattal kapcsolatos. A második könyvében az “emlékezzél a szombat napjára”, e heti szidrában az “őrizd meg a szombat napját” szöveg olvasható. Bölcséink szerint a Szináj hegyénél egyszerre hallották a két szót Izrael gyermekei. Mert mindkét értelmezést meg kell tartani. Emlékezz és szenteld meg a pozitív Micvákat (parancsolatokat): jelenti a gyertyagyújtást, az imákat, a három lakomát, a boráldást. Az őrizd meg a tiltó rendelkezéseket jelzi pl. a munkavégzés tilalmát, a hordás-vivés tilalmát, a városon kívüli hosszú út, a tűzgyújtás tilalmát. E két megközelítés biztosítja a szombat nyugalmát, a pihenést.

Forrás: bzsh.hu

Nagyfuvaros Zsinagóga Centenárium

TU BEÁV – ÁV HÓ 15

2022.AUG. 12. PÉNTEK

TU BEÁV – ÁV HÓ 15
A LEGNAGYOBB ÜNNEPNAP
BALLA ZSOLT RABBI

„Nem volt Izraelnek nagyobb ünnepnapja Áv hó tizenötödikénél és Jom Kipuránál. Jeruzsálem lányai mind kölcsönként fehér ruhát öltöttek. [...] A leányok mind kimentek táncolni a szőlősbe, [és azok a fiatal emberek, akik még nem nősültek meg, odagyűltek]. Mit mondtak a leányok? Ifjú! Vesd reánk szemed. [A szép leányok ezt mondták:] Nézd, mit válassz magadnak! [A jó családból származó leányok ezt mondták:] Ne a szépséget nézd, hanem a nemes származást! [A nem oly szép külsejű leányok ezt mondták:] A csinos külső megtévesztő, és a szépség hiábavaló; de az istenfélő asszony, ő csak az igazán dicséretre méltó! (Példabeszédek 31:30)” Táánit 26b.

Áv hó tizenötödik napja, azaz Tu BeÁv a zsidó naptár egyik legkülönösebb dátuma. Manapság ugyan a történelem homályába vész e nap jelentősége, de látjuk, hogy a Talmud párhuzamot von Tu BeÁv és Jom Kipur között. A Talmud szerint hat dolog történt ezen a napon.

Ezért ez az egyik legnagyobb örömnepünk.

1. Bölcsék ezen a napon oldották fel a törzsek közötti házasság tilalmát a honfoglalás után. 2. Ezen a napon fogadták vissza Benjámin törzsét a kellemetlen gibeai incidens miatt (ld. *Bírák könyve 21. fejezet*). 3. Ezen a napon szűnt meg a sivatagi vándorlás idején a 40. évben az Egyiptomból kivonult generáció halála. 4. Hóséá ben Élá ezen a napon távolíttatta el a Jerovám ben Nevát által kihelyezett őrszemeket a jeruzsálemi útról, akik az emberek eljutását akadályozták a Szentélybe. 5. Bétár eleste után a rómaiak ezen a napon engedélyezték a halottak eltemetését. 6. Ezen a napon fejezték be minden évben a Szentélyben az oltárok működtetéséhez szükséges fa beszerzését. A Talmud szövege jó pár kérdést vet fel. Először is, a felsorolt események első ránézésre nem tűnnek elégségesnek ahhoz, hogy az egyik legnagyobb örömnepet tartsuk ezek miatt. Másodsorban, nem tűnik úgy, hogy a párhuzam hatalmas lenne Tu BeÁv és Jom Kipur között. Harmadszor, Jom Kipurt a többség egyáltalán nem örömnepként éli meg; ez egy hosszú és nehéz nap, amikor nem lehet semmit csinálni, se enni, se inni – és mégis, ez lenne az egyik legnagyobb örömnep?

A zsidó időfelfogásban az idő nem egy végtelen egyenes, hanem egy spirál, amin az egymás alatt lévő pontok szintén kapcsolódnak egymáshoz. Mindegyik ünnepnapunk dátumához több esemény is köthető. Például, Tisá BeÁv napján rombolták le először a babilóniaiak, másodsor pedig a rómaiak a jeruzsálemi Szentélyt, és ugyanezen a napon, a történelem során többször is, nagy bajokkal és kihívásokkal kellett szembenéznie a zsidó népnek. Jom Kipur ugyan a megtérés és engesztelés napja, de pontosan azért, mert ez egy boldog, örömet jelentő nap. Ez az a nap, amikor Mózes lehozta a Szináj-hegyről másodsorra is a kőtáblákat, de ezúttal nem kellett összetörnie azokat, mivel a *sáalom* (béke, teljesség, harmónia) helyreállt a nép és az Örökkévaló között, engesztelést nyertünk. Ezért kaptuk ezt a napot a megbánásra, hiszen ez a nap mindig is a zsidó nép és az Örökkévaló közötti harmóniát.

Nagyfuvaros Zsinagóga Centenárium

Tu BeÁv szintén a béke és harmónia helyreállítását jelképezi. Harmónia akkor van, ha a gépezetben minden csavar a helyén áll, és összhangban dolgoznak együtt. Ezért fontos a törzsek közötti házasság engedélyezése és minden törzs bevétele a szövetségbe, illetve hogy mindenki számára elérhető legyen a Szentély, a vallási központ. Ezért fontos, hogy egy generáció ne csak a halált várja, hanem a megfelelő inspirációval és motivációval képes legyen a közösséget előrébb vinni, és hogy halottainktól illendő búcsút vehessünk. És ezért fontos, hogy a szükséges tevékenységeket, mint pl. a favágás, amik önmagukban nem célok, hanem eszközök, félre tudjuk tenni, és a valódi szolgálatra koncentrálnunk. Persze mindent csak a maga idejében. A Tóra értékrendje szerint a zsidó leányok egyik legfőbb értéke a visszafogottság és a szerénység. És mégis, látjuk, hogy a szép lány a szépségével próbálja magára vonni a figyelmet. Első ránézésre úgy tűnik, mintha a mai modern világ szemével, és nem a zsidó hagyományok szemével néznénk a dolgokat. Hát nem a belső értékek a legfontosabbak? Miért számít mégis a szépség? Sokak számára az esztétikai külsőségek fontosak. A Tóra ugyan nem preferálja ezt, de elfogadja, hogy létezik, és a megfelelő mederbe tereli az esztétikai vágyat.

Szépren vágysz? Vedd feleségül, és szánd rá magad, hogy hosszú évek türelmével és megértésével a külső szépség mélyére áss, és egy annál sokkal mélyebb belső szépséget találj. Ezért hívják a lányok az ifjakat, mindegyiket a maga módján, az alapján, mi a fontos számukra, legalábbis eleinte.

A héber naptár szerint Ősidóktól fogva Áv hó 15. napja Tu BeÁv, a zsidó szerelmesek, és a hajadonok napja. A Szentély idejében minden év Áv hó 15-én, a szüret első napján, fehér ruhás, táncoló hajadonok árasztották el a Jeruzsálem körüli szőlőskerteket, hogy a többi törzs tagjai közül párt találjanak maguknak, mivel év közben többnyire csak saját törzsbeliekkel érintkeztek. A szüretre viszont minden legény munkára vonult a szőlőtőkék közé, így egyszerre egyedülállóan sok izmos férfiszempár figyelmét tudták magukra vonzani a praktikus amazonok. Ez a hagyomány a második Szentély lerobolását (i.sz. 70) következő két évezredben megszakadt és csak Izrael állam megalakulását követően jött újra divatba. Többnyire zenés táncos bulizással, párválasztós játékokkal töltik a fiatalok a legvidámabb zsidó ünnep éjszakáját szerte a világ zsidó közösségeiben afféle zsidó Valentin-nap formájában.

2010:

Nagyfuvaros Zsinagóga Centenárium

Vájchi szombatján Pelle Dávid bár micvóját tartottuk templomunkban. Darvas István rabbi a Tóránál köszöntötte az ifjút. A bár micvó fiatalember megköszönte Zucker Immanuel felkészítő munkáját, elnökünk köszöntötte az ifjút, majd édesapja meghatódva szólta a fiához.

Január 30-án, szombat délelőtt névadó ünnepséget tartott gyermeküknek Lajti Judit és Rubin Dávid. A kislány a Gaia nevet kapta.

Február 6-án szombaton 60-ik születésnapján Szentgyörgyi Róbert, templomunk régi látogatója volt a máftir, aki a hagyományoknak megfelelő dallamon olvasta fel a bármicvó háftóráját, a Jitró szakaszt.

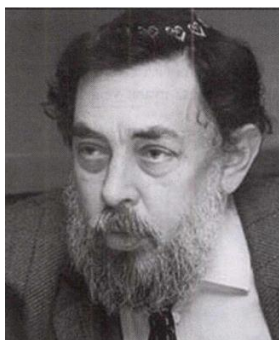

Szentgyörgyi Róbert

Áprilisban a Szépirók Társasága „A könyv utóélete” elnevezésű sorozatának részeként az Emberbarát Klubban Polgár Ernő mutatta be műveit közösségünk tagjainak Benkő Gabriella közreműködésével. Jelen volt Szabó György XIII. kerületi önkormányzati képviselő is.

Április 23-án péntek este Szabados Ferenc családja adta a kiddust Feri

Március 8-án hosszan tartó betegség után, 70 éves korában meghalt Raj Tamás (1940.02.09-2010.03.08) nyugalmazott főrabbi, vallásfilozófus és történész, tanszékezetű professzor, újságíró és könyvkiadó. A chespedet Kardos Péter főrabbi és az eltávozott testvére, Raj Ferenc főrabbi mondták. A kántori teendőket Fekete László főkantor látta el. Sosem fogjuk elfelejteni munkálkodását, amit Józsefvárosért és a Nagyfuvaros utcai templom felvirágoztatásáért tett. Minden nap kétszer, a tanítások után imát mondtunk a gyászév leteltéig *majre möréne ráv Chájim ben Simsajn Jajszéf* emlékére.

Raj Tamás főrabbi

Széder este Darvas István rabbi vezette a szertartást, Horovitz László, a rabbiképző hallgatói és mások is besegítettek a Haggada olvasásába. Az afikománnal történő akció Pál János nevéhez fűződött. Peszách első félünnepén, csütörtök délben volt Zucker Immanuel kántor és felesége elmúlt héten született fiúgyermeké brisz milója, aki a Benjámín Máté, Simon Mátisz Johu Binjámín ben Jökusziél néven lépett Ábrahám szövetségébe. A mohel Einhorn Beri Bécsből, a kvater Bácskai Gábor volt. Darvas István rabbi, prof. Schöner Alfréd főrabbi és Streit Sándor elnök köszöntötték, hosszú, boldog, egészségben eltöltött életet kívánva nekik.

HALVACSORA KÉPEK

Nagyfuváros Zsinagóga Centenárium

bácsi 90. születésnapján.

Május végétől Darvas István rabbi a Dózsa György úti körzetben, Zucker Immánuel kántor pedig a Hunyadi téri körzetben folytatta hivatását.

Június 4-én és 11-én pályázati felhívást tett közzé az Emberbarát hetilapban a Nagyfuváros utcai körzet előljárósága a megüresedett rabbi- és kántori állásokra. Az Új életben július 1-én jelent meg a pályázati felhívás.

Június elkövetkező három péntek estén az imádkozás keretében Dov Lévy rabbi, a Wesselényi utcai ortodox iskola vallási igazgatója tartott droset Rosenfeld Dániel kántorjelölt közreműködésével. Egyik szombat délelőtt az előimádkozásban besegített Berger György. Schwartz Péter olvasta fel a Tórából a hetizsakaszt, másik szombat délután Schőner Alfréd főrabbi adott tanítást a Sólajs Szöudajsz keretében.

Június 18-án pénteken az esti imádkozásnál a drose-t Glitzenstein Smuel rabbi mondta, a kántori teendőket Dov Lévy rabbi és Rosenfeld Dániel kántorjelölt látták el. Szombat délelőtt Asztalos Károly rabbi jelölt olvasta a Tórát.

A következő szombat délelőtti imádkozást Glitzenstein Smuel rabbi vezette le. Asztalos Károly rabbi jelölt lejnolt a kiddusnál és a Solajs Szöudajszon is.

Június 19-én érkezett egy levél:

"Múlt szombaton tartottuk a legidősebb unokámnak Jared Benjammnak a barmicvóját Torontóban a "Village Shul" templomban, pontosan 66 évvel ez előtt, 1944-ben volt az én barmicvom a Nagyfuváros utcai templomban. Azokban a nehéz időkben csak egy rövid összejövetelt tudtunk tartani szűk családi körben. Az unokámnak a barmicvoján azonban az I-tisztelet után egy banket lett megtartva a shul nagytermében az összes barátok és ismerősök részvételével. Szeretettel, Thomas J. Varkony."

Június végén péntek este Schőner Alfréd főrabbi mondott dróset, a kántori funkciót Rosenfeld Dániel kántorjelölt látta el. Július elején szombat délelőtt Anatolij Klavanszky kántor imádkozta a sáchrisz és a műszef imákat, mivel pályázott a meghirdetett kántori állásra.

Glitzenstein Smuel rabbi (1981. március 18., Adar II 12.), aki 2008. szeptember elején érkezett Magyarországra feleségével és három gyermekével, 2010. júniusától vett részt a Nagyfuváros utcai körzet életében. Augusztus 27-én jelent meg első tóramagyarázata az Emberbarát hetilapunkban. Azóta a hét minden napján reggel és este vezette a zsinagóga hitéletét. Reggelente gyakran úgy érkezett zsinagógánkba, hogy hozott magával 1-2 ismeretlen embert. Ilyenkor azt mondta: útközben találtam pár zsidót.

Kedvességével és nyitottságával, zsidóságát örömmel megélt vállalásával hamar népszerűvé és kedvelté vált a fiatalok és idősek körében egyaránt.

Hosszan tartó betegség után augusztus 9-én, Áv hó 29, hétfőn eltávozott az élők sorából a 80. évét betöltött Godberger Herman, aki templomunk előimádkozója (sliách cibur) volt, amíg egészségi állapota engedte és rendszeresen részt vett a reggeli és délutáni imádkozásokon. Kedden Darvas István rabbi és Zucker Immánuel kántor közreműködésével temették. Templomunk közössége a sive alatt az eltávozott otthonában imádkozott.

Nagyfuváros Zsinagóga Centenárium

Szeptember 13-án, hétfőn Révész Miklós, körzetünk tagja, Zilber József előljáró apósa eltávozott az élők sorából.

Szeptember 17-én Erev jom kippurkor búcsúztatták az életének 87. évében elhunyt Szenes Iván író, dalszövegíró, zeneszerző, érdemes művészt.

A szokásos szukkajsi lecsópartit szeptember 26-án, vasárnap tartottuk a sátorban, a Szimhasz Tajró halvacSORA szeptember 30-án, csütörtökön, közvetlen a körmenetek befejeztével volt megtartva.

Október 8-án pénteken este avattuk Szende Éva emléktábláját, amelyet unokahúga Szórád Edit asszony készített.

Október 23-án, szombaton, az imádkozást követő kidduson igen finom, házi készítésű sólet is került az asztalokra Glitsenstein Smuel rabbi felesége, Sosi asszony készítésében.

Október végén Köves Péter ezüst tálcát ajándékozott közösségünknek szülei és nagynénje emlékére.

November 1-én hívták fel a tórához Bíró Dánielt, akinek előző pénteken volt a brisz milója.

November 5-én pénteken este Fekete László, a Dohány utcai templom főkántora, a szombat reggeli imádkozáson Szilágyi Gábor, a Dohány utcai templom kántora imádkozott templomunkban. Schwartz Péter végezte szombat délelőtt a Tóra-olvasást.

Születésnapja alkalmából Tóra elé járult Mester Tamás, akit a kiddus keretében köszöntött közösségünk nevében Streit Sándor elnök.

Vájécé szombatján a máftír Darvas György fősamesz volt születésnapja alkalmából.

Bész din előtt tett sikeres vizsgát Rákócza Rihárd és Juhász Henriett. Ebből az alkalomból csütörtök reggel Rákócza urat a tóra elé hívták.

November végén és december 3-án péntek este Pásztor Rajmund első éves kántorhallgató volt az előimádkozó.

December 4-én a szombat bejövetele előtt, Schöner Alfréd főrabbi is jelen volt a harmadik hanuka láng gyújtásánál.

December 15-én, egy szép zsidó hagyomány szerint, a 3. életévét betöltő fiúgyermek ünnepélyes hajvágására került sor templomunkban. A szertartás „főszereplője” Glitsenstein Smuel rabbi legkisebbik fia, Janki volt. Délutáni mincha és az azt követő mááriv imádkozások után az ifjú ünnepelt az édesapja segítségével elfoglalta helyét a „hajvágó” székben a Tóraszekrény előtt. Smuel rabbi elmondta fiának, hogy ezennel életének egy új szakasza kezdődik, játékok egy részének idejét a tanulás, az alef-bész és a vallási dolgok elsajátítása váltja fel. Köszöntötték Jankit és családját Baruch Oberlander és Köves Slomó rabbik, Streit Sándor BZSH és körzeti elnök. Sorra járultak a jelenlévők ollóval a kezükben Jankihoz, aki igen türelmesen viselte, hogy látványosan csökken hajának hossza. Zoltai Gusztáv MAZSIHISZ – BZSH ügyvezető igazgató, dr. Feldmájer Péter, a MAZSIHISZ elnöke is levágott egy tincset a már igencsak megfogyatkozott hajból.

Nagyfuváros Zsinagóga Centenárium

Néhány percre egy másik ünneplés váltotta fel a hajvágás folyamatát. Közösségünk egyik Tóráját– melynek felújításával és javításával a hét elején készült el Farnadi Jerusalmi Micha szofer–, helyeztük el a Frigyszekrényben.

A negyedik gyertya meggyújtása szombatira esett, melynek kimenetele után a kile hölgytagjai nekiálltak a fánk elkészítésének. Streitné Évike, Balázs Györgyi, Zsoldos Bea és Friedháber Tiborné ügyes és gyors kezekkel kavarták, szaggatták, sütötték a fánkokat. Somkuti Vera és Kurtzné Kovács Ági a gyerekekkel foglalatoskodtak, fánkot formáztak, gyurmából hanukiját és vallási szimbólumokat alakítottak ki, trenderlivel mulatták az időt. Benkő Gabi és Petrik Fanni versmondással szórakoztatta a közönséget.

Gálfi Gyuri gitárjával kísérte dalait, melyeket sokan vele énekeltek. Egy alkalmmal összeállt kórus – melynek tagjai templomunk évtizedekkel ezelőtti talmud-tórájának tanulói voltak – hanukai dalokat adott elő, nagy sikert aratva.

December 9-én szombaton délelőtt Nógrádi Gergely kántorjelölt imádkozta a Tóra-kivételi és a Muszáf imákat, aki gyönyörű hangjával kápráztatta el a jelenlévő hívőket.

Vajchi szombatján tartottuk Dávid ben Zechárjá Bár Micvo ünnepségét. A felnőtté avatás után Dávid édesanyja Judit és a körzet kituduson látja vendégül a résztvevőket.

Nagyfuvaros Zsinagóga Centenárium

MISZTIKA

Zsidó misztika

Németh Zoltán beszélget Oberlander Báruch rabbival.

Mit is jelent a misztika? A Magyar Értelmező Kéziszótár szerint: "isteni lényvel való lelki egyesülés hite, törekvése". A zsidó misztika közvetlenül Istennel foglalkozó tudomány: Isten leírása, létezése és a Vele létrehozható kapcsolat tárgyalása áll a középpontjában. Tanulmányozása pedig közel vihet Istenhez, s ezáltal egyfajta "isteni" élményt nyújt. A zsidó vallásban a 613 parancsolatból összesen 5 olyan állandó jellegű micvá van, mely közvetlenül Istennel foglalkozik [ezek: 1. az Örökkévalóba vetett hit, 2. másba vetett hit tilalma, 3. az Ő egyetlenségébe vetett hit, 4. az Iránta érzett szeretet, 5. az Iránta érzett féltő tisztelet – lásd a Széfer Háchinuch című könyv előszavát]. Ezzel szemben, az összes többi micvá (parancsolat) teljesítésekor nem a Parancsoló létezésével foglalkozunk, hanem magunknak a parancsolatok teljesítésével, hogy ezen cselekedetek által kapcsolatot teremthessünk Vele. Tehát ezek nem meditációs gyakorlatok, hanem a mindennapi életre vonatkozó, gyakorlati, kézzelfogható, precízen végrehajtandó tennivalók. Például: a Szombat a pihenésé, ezért minden alkotó munka – még pontosabban, 39 féle munka – tilos e napon. Semmiféle utalást sem találunk azonban arra, hogy a 39 egy misztikus szám lenne, csupán ezeket a gyakorlati munkákat tiltotta meg az Örökkévaló. Ezen micvák megtartásához nincs szükségünk szellemi meditációra és e parancsolatokat nem is teljesíthetjük szellemi meditációval. A Háláchá csak annyit ír elő (Sulchán Áruch, Orách Chájim 60:4.), hogy ajánlott a micvák teljesítése közben arra gondolni, hogy azért tartjuk meg, mert Isten ezt akarja. Hol kezdődik akkor a misztika és a Kabbala? Mondhatjuk, hogy a misztika ott kezdődik, ahol a Sulchán Áruch (A zsidó vallás

törvénykönyve) végződik. A misztika a micvák megtartásának egy magasabb dimenzióját fedi fel előttünk, ablakot nyit ki számunkra, melyből ráláthatunk erre a magasabb dimenzióra. A Kabbala foglalkozik továbbá Isten létezésével, az Általa végzett világtéremtéssel, valamint a világ és az Örökkévaló kapcsolatával. Maimonidész (aki nem írt misztikus műveket) és a kabbalisták különbözőképpen írják le pl. Isten szeretetét. Maimonidész (ld. A Tóra alapjainak törvényei 2:2.) úgy véli, hogy amikor az ember ráeszmél arra, hogy Isten milyen hatalmas és az Általa teremtett világ milyen különleges, akkor érzi át igazán, hogy ő maga csupán egy kis porszem. Következésképp természetes, hogy amit e hatalmas és félelmetes Isten a számára előír, azt meg is fogja tartani. Ebben a felfogásban inkább az Isten és az ember közötti távolság hatására ébredő szeretet jut kifejezésre, és ez az érzés az, ami megfelelő indítást nyújt a micvák teljesítéséhez. A kabbalisták azonban Isten bemutatásán keresztül, azt akarják elérni, hogy az ember egyfajta isteni élményben részesüljön, s ezután az Isten szeretete a Hozzá való közelségen alapuljon, úgy mint két barát egymás iránti szeretete. éldául arra a kérdésre, hogy

miért éppen úgy kell feltekerni a tfilint, ahogy tesszük, és hogyan lehet egyáltalán egy bőrszif felvételével közelebb kerülni Istenhez, csak a misztikán keresztül lehet válaszolni. A barcelonai rabbi Áháron Hálévinek tulajdonított Széfer Háchinuch című könyv (XIII. század) megpróbál rámutatni a parancsolatok értelmére, elmagyarázva, hogy az egyik micvá például a Világ teremtésére, a másik az Egyiptomi kivonulásra utal, stb., de ez még nem misztika. Megtarthatjuk az összes micvát, tanulmányozhatjuk az értelmüket és még mindig nem jutottunk el olyan Istennel érzett egyesüléshez, mely a Kabbalára jellemző. A tfilinnel kapcsolatban is létezik kabbalisztikus magyarázat. Ebben tíz szféráról esik szó, azaz 10 szinten keresztüli leereszkedésről, melyek során az isteni Magaslatból a világ teremtésének folyamatához érünk, ahogy az emberi léleknek a legmélyétől az értelmén keresztül az érzelmekig, majd azokon át a cselekvésig jutunk el. Ez a tíz szint két részre oszlik: 3 szféra a gondolkodásé és 7 szféra az érzelmeké. A tfilin micvája tulajdonképpen jelzés a számunkra, hogy gondolatainkat és érzelmeinket egyaránt Isten irányába tereljük, hiszen ez biztosítja, hogy cselekedeteink megfelelőek legyenek.

Folytatjuk...

Nagyfuváros Zsinagóga Centenárium

Nemzetközi együttműködés a zsidó temetők
rekonstrukciójára:

A European Jewish Cemeteries Initiative (*Erhaltung und zum Schutz jüdischer Friedhöfe – ESJF*) a németországi Frankfurt am Mainban bejegyzett közhasznú társaság, amelyet 2018-ban az Európai Bizottság 800 ezer eurós támogatásban részesített. A társaság ebből finanszírozta azt a kísérleti projektet, amelynek keretében öt országban (Szlovákia, Ukrajna, Moldova, Litvánia és Görögország) kifejezetten erre a célra kifejlesztett technológia segítségével mérték fel a kiválasztott zsidó temetők határvonalát és állapotát. A technikai jellegű munkát az adott temetőhöz kapcsolódó történelmi adatok egészítették ki. 2021-ben egy újabb, az Európai Unió által finanszírozott projektben már Magyarország is részt vett. Tavaly mintegy 300 zsidó temetőt mérték fel Szabolcs-Szatmár-Bereg és Hajdú-Bihar megyében. A felmérés alapjául 1870-ből származó, az Osztrák-Magyar Monarchiában készült katonai térképek szolgáltak. A felmérés eredménye az ESJF honlapján részletesen megtalálható. Az ESJF képviselője 2022 márciusában kereste meg a Magyarországi Zsidó Hitközségek Szövetségét (Mazsihisz) azzal a javaslattal, hogy a német külügyminisztérium adományából lehetséges lenne a 2021-ben felmért temetők közül néhány temető bekerítése. Miután az elvi megállapodás Heisler András, a Mazsihisz elnöke és Philip Carmel, az ESJF ügyvezető igazgatója között Budapesten a júniusi megbeszélésükön megszületett, a folyamat felgyorsult és a közelmúltban dr. Kunos Péter, a Mazsihisz-BZSH ügyvezető igazgatója és Philip Carmel aláírta az együttműködési megállapodást.

VIDÉKI TEMETŐK

EGYÜTTMŰKÖDÉSI MEGÁLLAPODÁST ÍRT ALÁ A KÖZELMÚLTBAN DR. KUNOS PÉTER, A MAZSIHISZ-BZSH ÜGYVEZETŐ IGAZGATÓJA ÉS PHILIP CARMEL, A EUROPEAN JEWISH CEMETERIES INITIATIVE (ESJF) KÖZHASZNÚ TÁRSASÁG ÜGYVEZETŐ IGAZGATÓJA. AZ EGYÜTTMŰKÖDÉS CÉLJA AZ ELHANYAGOLT VIDÉKI TEMETŐK REKONSTRUKCIÓJA, RENDBETÉTELE, KITISZTÍTÁSA ÉS BEKERÍTÉSE. A NEMZETKÖZI PROGRAMOT – AMELYBEN MAGYARORSZÁGON KÍVÜL MÉG HAT KÖZÉP-KELET-EURÓPAI ORSZÁG VESZ RÉSZT NÉMETORSZÁG KÜLÜGYMINISZTERIUMA FINANSZÍROZZA.

MAZSIHISZ.HU

Nagyfuvaros Zsinagóga Centenárium

85 ÉVES LETT DUSTIN HOFFMAN

„LEGKEVÉSBÉ VALÓSZÍNŰ, HOGY SIKERT ARAT”

1937. augusztus 8-án, Los Angelesben látta meg a napvilágot édesapja, Harry, és az amatőr színész édesanyja, Lilian elsőszülött gyermekeként. A család askenázi zsidó gyökerei az ukrainai Kijevig és a moldvai Jászvásárig vezethetők vissza. Dustin – veleszületett bizonytalansága és ingatag önértékelése ellenére – színészi ambíciókat dédelgetett, de a középiskola után a Santa Monica-i főiskolára iratkozott be, ahonnan két év múlva rossz eredményei miatt eltanácsolták. Előtte még elvégzett itt egy színészkurzust, mivel azt mondták, azon nem lehet megbukni. Az elkövetkezendő években Dustin Hoffman több oktatási intézményt látogatott: többek közt a Los Angeles-i konzervatóriumban és a Pasadena Playhouse-ban tanult, majd jelentkezett a Broadway-en, de mivel nem talált szerepet, felcsapott szendvicsemlernek. Ezt követően többszöri nekirugaszkodás után felvételt nyert Lee Strasberg legendás színiiskolájába, ahol az ő és szobatársa (aki egy konyhában szállásolta el) nevét később feltüntették azon a „szégyentablón”, amelyen a legtehetségtelegebbnek tartott növendékeket tartották számon „Legkevésbé valószínű, hogy sikert arat” címszó alatt. A szobatársat Gene Hackmannek hívták.

Hoffman később elszegődött Bostonba, az ottani színházhoz, majd visszatért a Broadway-re, ahol segédrendezőként és színészként egyaránt foglalkoztatták. Egy Alan Arkin által rendezett bohózatban figyelt fel rá Mike Nichols filmrendező, és rögtön szerepet ajánlott neki *Diploma előtt* című filmjében. Hoffman kapva kapott az alkalmon, és úgy tűnt, véget ért a számléltra fokainak taposása, hiszen Nichols drámai mélységeket hordozó filmjében a fiatal Hoffman érzékeny alakítására az egész világ felfigyelt. Az ifjú színészt Benjamin Braddock szerepéért rögtön Oscar- és Golden Globe-díjra jelölték. Hoffmannak azonban nem szállt a fejébe a dicsőség, és visszatért a színpadra is, ugyanakkor filmes szekere is meglódult.

Drámai és western háttérű filmek következtek mint az *Éjjeli cowboy* Jon Voighttal, vagy a *Kis nagy ember* Faye Dunaway-jel és Martin Balsammal, és előbbiért BAFTA-díjat nyert.

„Mert szerinte feketének lenni például annyival könnyebb, hogy a bőrszín világosan látszik, nem kell „felvállalni”. Neki viszont majdnem egy életen keresztül dolgoznia kellett a mondatért, hogy zsidó vagyok.”

DUSTIN HOFFMAN

Nagyfuváros Zsinagóga Centenáriumi

EGYEBEK

IMAI DÓK, GYERTAGYÚJTÁS, IDŐSEK KLUBJA ESEMÉNYEK

2022. Aug. 12. – 2022. Aug. 19.

Gyertyagyújtás legkésőbbi időpontja
Budapesten, szombat kimenetele.

Dátum:	Reggel:	Este:
12. péntek	07:00	19:00
13. szombat	08:00	20:00
14. vasárnap	08:00	19:00
15. hétfő	07:00	19:00
16. kedd	07:00	19:00
17. szerda	07:00	19:00
18. csütörtök	07:00	19:00
19. péntek	07:00	19:00

Dátum	Este	Dátum	Este
12. péntek	19:43	13. szombat	20:52
19. péntek	19:31	20. szombat	20:38

EMBERBARÁT KLUB IDŐSEK KLUBJA

Foci:

Az elmúlt hétvégén, kedvenc csapatunk az MTK NB2. második fordulójában a Szentlőrinc csapata vendégeként játszott 3-3-as döntetlent. Sajnos egy megnyert meccset veszítettek el. Sebaj van lehetőség javítani. A következő bajnoki meccs vasárnap este hazai pályán a Dorog ellen. Kezdet: 19:00 Belépés INGYENES.

Megkezdődik a La Liga is hétvégén. Különbözőbben Barcelona és Spanyolország drukkerek. Mindkét együttes szombaton lép pályára.

Celta Vigo – Spanyol
Fc Barcelona- Rayo Vallecano

Hajrá

„IDŐSEK KLUB”-ja, rendezvényeire várjuk különlegesen tagjait. Várjuk tagjaink szíves megjelenését és ötleteiket, melyekkel segítik a klub működését.

Következő klubrendezvényt augusztus 17-én, szerdán délelőtt 10:00 órától tartjuk a földszinti klubteremben. Angol tanulási lehetőséggel.

Zinner Jutka klubvezető

Kiadja: Nagy Fuváros utcai Templomkörzet
Budapest. 1084 Nagy Fuváros utca 4.

Tel: 334 27 31

Email: nagyfuvaros@gmail.com

https://www.facebook.com/Nagyfuvaros4

Felelős kiadó: Streit Sándor

Szerkesztő: Streit Gábor